

KATSOMUS KASVATUS SYMPOSIUM 2020

Lapsi katsomuksellisena
ajattelijana

22.10.2020
***Helsingin yliopisto,
Kasvatustieteellinen tiedekunta,
Siltavuorenpenger 10***

Ilmoittautuminen

Ilmoittautuminen viimeistään 30.9.2020 sähköisellä lomakkeella:
<https://webropol.com/s/Katsomuskasvatussymposium-ilmoittautuminen>

Kustannukset

Osallistumismaksu on 70€ sisältäen kahvit ja symposiumin pohjalta tehdyn kirjan.

Lisätietoja

seurakuntaopisto.fi/katsomuskasvatussymposium

Hanna Pulkkinen
hanna.pulkkinen@seurakuntaopisto.fi

Saila Poulter
saila.poulter@helsinki.fi

Ilkka Tahvanainen
ilkka.tahvanainen@evl.fi

 @katsomuskasvatussymposium2020

 Katsomuskasvatussymposium 2020 (tapahtuma)

OHJELMA

9.00 Tervetuloa

Dos. Saila Poulter ja asiantuntija Ilkka Tahvanainen

9.05 Symposiumin avaus

Ihmisoikeus- ja arvokasvatuksen UNESCO-professori Arto Kallioniemi ja piispa emerita Irja Askola

9.30–10.15 Lasten arvot ja katsomukset (jälki)sekulaarissa kasvuympäristössä

Prof. Arniika Kuusisto

10.30–12 Teemaryhmät

Teema 1. Lapset, luonto ja katsomuskasvatus

Teema 2. Dialogkunskap i teori och praktik: Mångfaldsfrågor och lärande ur barnets och familjens perspektiv

Teema 3. Lapsen kokoinen taidekasvatus - katsomuksellisten kysymysten äärellä

Teema 4. Tilan tekeminen moni-katsomukselliselle yhteistyölle

Teema 5. Tule ja kokeile! Lue kuvaa -toimintamalli katsomuskasvatuksessa

12–13 Lounas (omakustanteinen)

13–14 Lapsi ensimmäisenä, lapsi toisena: Miten käsitykset lapseudesta ja lapsuudesta ohjaavat kasvatustietoa?

TT Eriikka Jankko ja KM, tohtori-koulutettava Katja Castillo

14–14.30 Kahvi

14.30–16 Teemaryhmät

Teema 6. Dialogisten siltojen rakentaminen varhaiskasvatuksessa: Kurkistuksia katsomuksellisiin todellisuuksiin

Teema 7. Katsomuskasvatuksen johtaminen

Teema 8. Alle kolmevuotiaan spiritualiteetin tukeminen

Teema 9. Tule ja kokeile! Lattiatkuvat katsomuskasvatuksessa

Teema 10. Kom och pröva! Utforska rummet

16.05–16.30 Katsomuskasvatus lapsen oikeutena

VTT, lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen

Alustusten ja teemaryhmien tarkemmat kuvaukset s. 4–9.

ALUSTUSTEN JA TEEMARYHMIEN KUVAUKSET

ALUSTUKSET

Lasten arvot ja katsomukset (jälki)sekulaarissa kasvuympäristössä

Arniika Kuusisto, professori, Tukholman yliopisto

Luento tarkastelee lasten omia arvoja ja katsomuksia, sekä heidän tapojaan paikantaa, jäsentää ja rakentaa merkityksiä kasvuympäristössään. Esitys valottaa lasten tablettitietokoneilla rakentamaa aineistoa, jossa he kuvaavat sitä, mikä heille itselleen on elämässä tärkeää ja arvokasta ja miksi. Aineiston esimerkkien kautta luento paikantaa lasten arvojen, ontologioiden ja katsomuksen rakentumista (jälki)sekulaarissa lapsuudessa. Lisäksi pohditaan sitä, miten varhaiskasvatus voisi toimia lasten yksilöllisten katsomusten rakentumista tukevana kasvatuskontekstina, jossa olisi tilaa keskustelulle erilaisista totuuskäsityksistä. Lisäksi painotetaan pedagogisen rakkauden paikkaa jokaisen lapsen kohtaamisessa sekä varhaiskasvatuksen merkitystä identiteetti-turvallisena "välitilana" kodin ja ympäröivän yhteiskunnan välillä.

Lapsi ensimmäisenä, lapsi toisena: Miten käsitykset lapseudesta ja lapsuudesta ohjaavat kasvatusajattelua?

Eriikka Jankko, TT, hiippakuntasihteeri, Mikkelin hiippakunnan tuomiokapituli, Helsingin yliopisto ja Katja Castillo, KM, tohtorikoulutettava, projektisuunnittelija, Oulun yliopisto

Keskustelu ihmiskuvasta usein toiseuttaa lapset. Kasvatussuhteessa lapsen käsitteen kaksi perusmerkitystä, lapsuus ikävaiheena ja lapseus suhteena, on kyettävä pitämään mielessä yhtä aikaa. Lapsuuden ikäkausi edustaa toiseutta aikuisuuteen nähden. Ihmisyyden suhdetason perustana lapseus puolestaan on ihmisten yhteinen ja jaettu identiteetti, joka mahdollistaa toiseuden rajan hälventymisen. Toiseuden rajapinnassa korostuu eettisen kohtaamisen mahdollisuus, jossa aikuinen ja lapsi rakentavat suhdetta maailmaan toinen toiseensa peilaten.

TEEMARYHMÄT

Teema 1

Lapset, luonto ja katsomuskasvatus

Teemaryhmän esitys käsittelee lasten luontosuhdetta ja katsomuskasvatusta. Sekä luontokokemukset että kasvava tietoisuus ympäristöongelmista nostavat esiin katsomuskasvatukseen liittyviä seikkoja. Millaisia näkökulmia katsomuksista nousee lapsen resilienssin vahvistamiseksi? Miten luontoympäristöt voivat tukea lapsen voimavaroja? Näiden kysymysten lisäksi teemaryhmässä esitellään käytännön esimerkki päiväkotien luontoilloista.

Panu Pihkala, tietokirjailija, ympäristöteologian dosentti, Helsingin yliopisto ja Jasmin Nisunen, KM, varhaiskasvatuksenohjaaja, Turun ja Kaarinan seurakunnat

Teema 2

Dialogkunskap i teori och praktik: Mångfaldsfrågor och lärande ur barnets och familjens perspektiv

Vardagen i Finland präglas idag i allt högre grad av mångfald: också de allra yngsta barnen möter olika religioner, kulturer och åskådningar i familjen, i förskolan och skolan, inom hobbyverksamheter samt på gården. Vilken sorts kunskap behövs idag för att skapa fruktbara dialoger i barnens värld? Vilka olika former av dialog finns att pröva på, vilka värderingar bygger de på och hur kan vi skapa rum för möten mellan människor som spränger olikhetens gränser? Temagruppen diskuterar religions- och åskådningsdialog både i teorin, baserad på aktuell forskning, och i praktiken, med grund i erfarenheter från det innovativa dialogarbete som föreningen Ad Astra gör i daghem och skolor i Finland.

Ruth Illman, docent i religionsvetenskap, föreståndare, Donnerska Institutet och Milena Parland, verksamhetsledare och författare, Ad Astra, doktorand i religionsvetenskap

Teema 3

Lapsen kokoinen taidekasvatus - katsomuksellisten kysymysten äärellä

Teemaryhmässä pohditaan taidekasvatuksen arvopohjaa ja merkitystä erityisesti katsomuksellisten kysymysten äärellä. Taide on parhaimmillaan ihmiselle kokonaisvaltainen luova moniaistisen tietämisen ja kokemisen muoto. Taiteiden kieli on lapselle tärkeä. Taiteen symbolit yhdistävät mielen, kehon ja hengen. Moninaisessa maailmassamme taiteet antavat kanavan lasten itseilmaisulle ja kulttuuriselle yhdessäololle. Työpajassa eri uskonnollisten yhteisöjen edustajat, kouluttajat, tutkijat, opettajat ja opiskelijat pohtivat näkemyksiään lasten taidekasvatuksesta ja ilmaisun monista muodoista erityisesti katsomuksellisiin näkökulmiin peilaten.

Inkeri Ruokonen, professori, Turun yliopisto

Teema 4

Tilan tekeminen monikatsomukselliselle yhteistyölle

Miksi mennä lasten kanssa moskeijaan? Mitä lapselle voi merkitä musisointihetki katedraalissa?

Teemaryhmässä tuodaan esiin teoreettisia ja käytännön näkökulmia siihen, miten ja miksi yhteistyötä päiväkotien ja katsomusyhteisöjen kanssa voisi toteuttaa. Parhaimmillaan yhteistyö tarjoaa väylän varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen rikastamiseen ja katsomuskasvatuksen näkemiseen laaja-alaisen osaamisen ulottuvuuksien kautta. Eri uskonnollisten yhteisöjen edustajat, tutkijat, kouluttajat ja opiskelijat esittelevät tekemänsä yhteistyön pohjalta parhaita ideoitaan ja pohtivat yhteistyön esteitä ja mahdollisuuksia sekä peilaavat kaikkea tätä kokonaisvaltaisen ja kokemuksellisen oppimisen ajatukseen.

Saila Poulter, dosentti, Helsingin yliopisto; Kaarina Lyhykäinen, kasvatustyöntekijä, Helsingin ortodoksinen seurakunta; Dani Lahtinen, maisteriopiskelija, Helsingin yliopisto; Mina Bahmanbour, luokanopettajaopiskelija, Helsingin yliopisto, Resalat islamilainen yhdyskunta; KM, Sanna Yli-Koski-Mustonen, varhaiskasvatuksen ohjaaja, Pitäjänmäen seurakunta

Teema 5

Tule ja kokeile! Lue kuvaa –toimintamalli katsomus- kasvatuksessa

Mitä lapsi näkee kuvassa, miten hän kokee sen tunnelman, mitä ajatuksia, tunteita ja muistoja kuva voi herättää? Taidekuvat kutsuvat ihmettelyyn, elämänkysymysten pohdintaan ja yhteisen dialogin rakentamiseen lasten kanssa. Tutkimme ja testaamme, miten kuvia voi käyttää lapsen kulttuurisen ja katsomuksellisen lukutaidon vahvistamisessa.

Kaisa Aitlahti ja Satu Reinikainen, varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan kouluttajat, Seurakuntaopisto

Teema 6

Dialogisten siltojen rakentaminen varhaiskasvatuksessa: Kurkistuksia katsomuksellisiin todellisuuksiin

Millainen on lasten katsomuksellinen ympäristö Saudi-Arabiassa, Kiinassa ja Australiassa? Millaisiin kulttuurisiin ja katsomuksellisiin arvoihin lapset sitoutetaan ja miksi? Entä mikä on meillä kiellettyä, tabu tai häpeän aihe? Millaisia tapoja pidämme hyvinä ja tarpeellisina, vaikka toisesta näkökulmasta toimintamme herättää jopa kauhistusta? Voimme oppia paljon katsomuksellisten siltojen rakentamisesta tai niiden estämisestä kurkistamalla varhaiskasvatusympäristöihin maailmalla. Tule pohtimaan, millaisia katsomuksellisia yhteyksiä saamme olla opettajina rakentamassa ja millaisia menetelmiä, tapoja ja sisältöjä voisimme rohkeammin käyttää rakennustyössä.

Sylvia Hakari, pedagoginen johtaja, HEI Schools

Teema 7

Katsomuskasvatuksen johtaminen

Millä tavoin katsomuskasvatus haastaa pedagogisen johtamisen? Tuntuuko katsomuskasvatus jotenkin irralliselta? Suunnitellaanko katsomuskasvatusta tavoitteellisesti? Mitä työyhteisössä pitäisi tapahtua, jotta toimintakulttuuri tukisi lasta myös katsomuksellisenä ajattelijana? Miten edistän sitä, että tilaa vuorovaikutukselle syntyy sekä henkilöstön kesken että henkilöstön ja perheiden välillä sekä lähialueen toimijoiden kanssa? Päiväkodin johtaja, tule saaman näkökulmia ja työvälineitä katsomuskasvatuksen johtamiseen! Mukana teemaryhmää toteuttamassa ja aiheesta keskustelemassa joukko varhaiskasvatuksen johtamisen asiantuntijoita.

Silja Lamminmäki-Vartia, projektisuunnittelija, tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto; Leena Lahtinen, varhaiskasvatuksen asiantuntija, toimitusjohtaja, Reunamo Education Research; Petteri Mikkola, varhaiskasvatustyöyksikön johtaja, kouluttaja, Tuusulan varhaiskasvatus; Jaana Särmälä, varhaiskasvatuksen asiantuntija, Espoon varhaiskasvatus; Anita Järvisalo, varhaiskasvatustyöyksikön johtaja, Espoon varhaiskasvatus; Tiina-Liisa Åkerfelt, varhaiskasvatuksen asiantuntija, Vantaan varhaiskasvatus; Nina Thurin, kieli- ja kulttuurikoordinaattori, Vantaan varhaiskasvatus; Marjaana Gyekye, varhaiskasvatuksen suomi toisena kielenä -opettaja, Helsingin varhaiskasvatus; Annikka Kantola, varhaiskasvatustyöyksikön johtaja, Helsingin varhaiskasvatus; Päivi Aumala, varhaiskasvatuksen asiantuntija, Tampereen seurakuntayhtymä

Teema 8

Alle kolmevuotiaan spiritualiteetin tukeminen

Varhaisen lapsuuden vuorovaikutusta on pidetty tärkeänä spiritualiteetin ja uskonnollisuuden kehityksen kannalta. Pikkulapsi tutustuu lähiympäristöönsä ja sen katsomuksiin osallistumisen kautta. Aikuisilla on paljon valtaa sen suhteen, mitä lapset pääsevät näkemään ja kokemaan. Työpajassa tutustutaan siihen, millaisia ajatuksia on esitetty vauva- ja taaperoiikäisen lapsen spiritualiteetista ja valmiudesta oppia uskontoa. Lisäksi tarkastellaan, minkälainen rooli uskonnollisella yhteisöllä ja sen varhaiskasvatus-toiminnalla voi olla pikkulapsiperheiden arjen ja lasten spiritualiteetin tukemisessa. Käytännön esimerkkinä tutustutaan virsimuskariin, joka on suomalainen sovellus Tanskan evankelis-luterilaisen kirkon babysalmesang-vauvamusiiikkitoiminnasta.

Aino-Elina Kilpeläinen, TM, tohtorikoulutettava, teologinen tiedekunta, Helsingin yliopisto ja Jenni Urponen, MuM, KM, kanttori, Mynämäen seurakunta

Teema 9

Tule ja kokeile! Lattiakuvat katsomuskasvatuksessa

Miten käsitellä elämän isoja kysymyksiä lasten kanssa? Lattiakuvat on pedagoginen työskentelymalli, joka sopii erinomaisesti katsomuksellisten teemojen käsittelyyn lasten kanssa. Työskentelyssä jokainen lapsi saa tulla näkyväksi myönteisellä tavalla osana ryhmää. Lattiakuvien pedagogiikka pohjautuu osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja leikin periaatteille.

Satu Reinikainen ja Kaisa Aitlahti, varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan kouluttajat, Seurakuntaopisto

Teema 10

Kom och pröva! Utforska rummet

Hur upplever barnet ett kulturellt rum? Barnet får uppleva rummet med alla sina sinnen. Barnet får utforska och röra sig i rummet och ta in rummet mångsidigt. Material utforska rummet är ett pedagogiskt verktyg till att bygga upp en egen läroprocess. Det stöder den åskådningmässiga läskunnigheten.

Mirva Sandén, sakkunnig, småbarnspedagogik och skolfrågor, Kyrkostyrelsen

Järjestäjät:

Helsingin yliopisto

Itä-Suomen yliopisto

***UNESCO Chair in Values, Dialogue and Human
Rights in Education***

***Uskonnon, katsomuksen ja kasvatuksen
tutkimusseura***

Agricola-opintokeskus/Seurakuntaopisto

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak

Ebeneser-säätiö

Helsingin ortodoksinen seurakunta

Helsingin seurakuntayhtymä

Kirkkohallitus

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry

Lasten Keskus

***Monikatsomukselliset oppimisen tilat
varhaiskasvatuksessa -hanke***

Nuori kirkko ry

